

27. april 2015  
Deres ref.: 15/133

Landbruks- og matdepartementet

## **SVAR PÅ HØRING TIL NOU 2014: 15 NORSK PELTSDYRHOLD – BÆREKRAFTIG UTVIKLING ELLER STYRT AVVIKLING?**

### **Innledning**

Naturvernforbundet er kjent med at NOU 2014:15 *Norsk pelsdyrhold - bærekraftig utvikling eller styrt avvikling? Gjennomgang av pelsnæringen* er på høring og ønsker med dette å gi innspill til oppfølging av NOU-en om pelsdyrhold. Generelt mener vi at både natur og dyr er en del av miljøet og må behandles med varsomhet og respekt. I denne uttalelsen ønsker vi som miljøorganisasjon å belyse miljøaspekter ved pelsdyroppdrett og pelsprodukter, spesielt med bakgrunn i at pelsbransjen selv (ved Pelsinform og Norges Pelsdyrslag) oppgir at de fyller en miljørolle, og at pelsprodukter er lite miljøbelastende. Dette mener vi at ikke bør stå ukommentert av miljøorganisasjonene.

På hjemmesiden til Pelsdyrslaget står det (31.3.2015):

*Pelsdyrnæringen er en nyttig renovatør. Årlig utnyttes nesten 50 000 tonn restavfall fra fisk-, fjørfe- og kjøttproduksjon til fullverdig fôr for rev og mink, en ressursutnyttelse på linje med utnyttelsen i naturen. Naturlig pels har lang holdbarhet og er naturlig nedbrytbart. Brukt pels kan gjerne gjenbrukes i nye plagg. Produksjon av pelsplagg krever mindre forbruk av ikke-fornybar energi, gir mindre utslipp av drivhusgasser og mindre avfall enn syntetiske plagg. Kort sagt en bedre ressursutnyttelse enn flere av alternativene.*

Naturvernforbundet vil fortrinnsvis kommentere følgende punkter:

1. Naturmangfold
2. Bruk av avfallsprodukter – eller nye avfallsproblemer?
3. Forurensing med kjemikalier og klimagasser

### **Nærmere om miljøpunktene**

#### **1. Naturmangfold**

Naturvernforbundet ser alvorlig på den skade som rømte dyr gjør på naturmiljøet. Det finnes 217 fremmede arter som truer norsk natur, og mink er en av de verste truslene. Dette er dyr som etter å ha rømt fra minkfarmer, klarer seg godt i norsk natur. Arter som sjøfugl, fisk og oter rammes av dette. I NOU-en (med henvisninger til Direktoratet fra naturforvaltning) står det at «rømte pelsdyr er fremmede organismer fordi de ikke hører til noen art eller bestand som forekommer på stedet. De kan fortrenge og gjøre betydelig skade på stedege arter og slik ha uønsket effekt på økosystem og biologisk mangfold» (s. 60).

Når det gjelder rev, er det påvist at rev fra pelsdyrfarmer har formert seg med fjellrev, noe som er svært uheldig. Naturvernforbundet har gjennom en årrekke vært engasjert i bevaring av fjellrev, og er bekymret for genetisk innblanding. Hybridisering med rev fra pelsdyrfarmer har vært et stort problem når det gjelder å holde en levedyktig

fjellrevpopulasjon, og er en av grunnene til at fjellreven har blitt tatt ut for å drive avl under kontrollerte forhold. Naturvernforbundet har tidligere uttalt seg om alvorligheten av rømt oppdrettsrev og hvem som må ta ansvaret for at det kommer til hybrider mellom fjellrev og oppdrettsrev.<sup>1</sup>

Vi ser at det i NOU-en foreslås tiltak mot rømming, men det vil være vanskelige å garantere seg helt mot dette og mot fortsatt etablering og formering av rømt mink og rev i norsk natur.

## **2. Bruk av avfallsprodukter – eller nye avfallsproblemer?**

Pelsdyrbransjen forteller at deres næring er en slags renovatør for avfall, slik som for slakteri- og fiskeavfall. Naturvernforbundet ønsker imidlertid å nyansere dette ved å vise til at det er andre alternativer for denne typen avfall – eller ressurser – som vi mener samfunnet vil ha god nytte av. Å behandle denne typen avfall i biogassanlegg (som fins flere steder i landet, og flere er under etablering) vil gjøre at både biogassen (energien) og biogjødselen (næringsstoffene) tas vare på. Energien vil kunne erstatte fossile brensler, og biogjødselen vil kunne erstatte kunstgjødsel og føre næringsstoffene inn i nye matvarekretsløp. Dette vil ikke foregå like fullt dersom denne energi- og næringsrike ressursen som slakteri- og fiskeavfallet er, går inn i pelsdyrproduksjon. Avfallet regnes å være spesielt godt for biogassanlegg på grunn av det høye energiinnholdet sammenliknet med matavfall. Samtidig er det viktig å ta vare på fosfor som plantenæringsstoff, da dette er en ressurs som det i framtiden kommer til å bli knapphet på.

Det kan se ut som at i pelsproduksjon blir viktige plantenæringsstoffer som nitrogen og fosfor et avfalls- og forurensningsproblem heller enn en ressurs. Dette fordi næringsstoffer som fosfor forsvinner med avrenning, og utslipp av ammoniakk fra farmene fjerner nitrogen. Dette kretsløpsperspektivet for energi og plantenæringsstoffer er også noe som bør vurderes i forhold til bærekraftig bruk av ressurser.

## **3. Forurensning med kjemikalier, klimagasser m.m.**

Det brukes kraftige kjemikalier i behandlingen av pels, og flere av disse er skadelige for helse og miljø. Også Forbrukerrådet reagerer på innholdet av helse- og miljøskadelige stoffer i pels<sup>2</sup>, slik som kreftfremkallende stoffer, hormonforstyrrende stoffer og stoffer som er sterkt allergifremkallende, i en kommentar til en dansk undersøkelse av pelsprodukter.<sup>3</sup> Bruken av miljøskadelige kjemikalier i bereding av pels er kun overfladisk kommentert i NOU-en og er ikke reelt med i diskusjonen rundt næringens bærekraft.

En nederlandsk livsløpsanalyse (LCA) har studert 18 ulike miljøindikatorer fra fórproduksjon, hold av dyrene, pelsing, auksjon, behandling av pelsene og transport, og sammenliknet miljøpåvirkningen med produksjon av ull, polyester fra jomfruelig olje og fra resirkulert materiale, polyakrylmateriell og bomull.<sup>4</sup> Studien viser at minkpels har større negativ miljømessig påvirkning for 17 av de 18 miljøindikatorerne, herunder klimagassutslipp, eutrofiering og utslipp av giftige stoffer.

For å kunne gjøre en vurdering av næringens bærekraft mener vi at studier som omhandler bruken av helse- og miljøskadelige kjemikalier for å framstille produktene, må belyses og diskuteres.

---

<sup>1</sup> Naturvernforbundet (i 2007): <http://naturvernforbundet.no/nyheter/fornuftig-og-balansert-om-fjellrev-article7957-796.html>

<sup>2</sup> Se artikkel fra 7.5.2015: <http://www.klikk.no/foreldre/article1512974.ece>

<sup>3</sup> Anima (ÅR). Kjemisk pels. Er der gift i ditt barns pelskrave?

<sup>4</sup> Bijleveld, M. et al (2011). The environmental impact of mink fur production. CE Delft report.

## Oppfordring

Ovenfor har vi gitt noen refleksjoner og kommentarer til miljøaspekter ved pelsproduksjon. Vi mener dette er nødvendig med bakgrunn i at (a) pelsnæringen argumenterer for positive miljøsider ved pels, som ikke er nyanserte, og at (b) miljøaspekter i liten grad er reelt diskutert i NOU-ens vurderinger rundt alternativet med bærekraftig utvikling av næringen. Vi oppfordrer derfor til at de ulike miljøaspektene ved pels blir nærmere studert og vurdert når det blir gjort vurderinger rundt bærekraften til næringen.

Med vennlig hilsen  
Naturvernforbundet

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Lars Haltbrekken', with a long horizontal line extending to the right.

Lars Haltbrekken  
leder